

LIITE VAMMAISPOLIITTINEN OHJELMA 2024–2030

Vammaispoliittisen ohjelman 2017– 2021 tavoitteet ja toimenpiteet sekä niiden toteutuminen

Iisalmen kaupunginhallitus nimesi kokouksessaan 25.4.2022 § 107 edustajansa työryhmään, jonka tehtäväksi tuli päivittää vammaispoliittinen ohjelma. Näin ollen, osana työryhmän toimintaa olemme arvioineet Iisalmen kaupungin ensimmäisen vammaispoliittisen ohjelman 2017–2021 tavoitteita, toimenpiteitä sekä niiden toteutumista tässä liitteessä, joka tullaan liittämään osaksi vammaispoliittisen ohjelman päivitystä vuosille 2024–2030.

Varhaiskasvatus ja koulutus (vastuutaho sivistys- ja hyvinvointitoimiala)

Tavoitteet

Varhaiskasvatus, perusopetus ja toisen asteen koulutus toteutuvat ensisijaisesti inklusioperiaatteen mukaan niin, että vammaisen lapsen ja nuoren tarvitsema erityinen tuki tarjotaan lähipalveluna.	Erityistä tukea tarvitsevat lapset ja nuoret saavat tarvitsemansa tuen pääosin lähipalveluna.
TELMA – työhön ja itsenäiseen elämään valmentava koulutus saadaan takaisin Iisalmeen.	Koulutus alkanut SAKKY:n toteuttamana syksyllä 2023.

Toimenpiteet

Ryhmät varhaiskasvatuksessa sekä perusopetuksessa muodostetaan siten, että lasten/oppilaiden hoito, kasvatus ja opetus voidaan toteuttaa opetussuunnitelmien mukaisesti inklusiivisesti ottaen huomioon erityisen tuen tarve.	Erityisen tuen tarve on huomioitu ryhmiä muodostaessa.
Henkilöstö sijoitetaan niin, että päivähoitoyksiköissä ja kouluissa on monipuolista osaamista.	Henkilöstön osaaminen ja sijoittuminen huomioidaan toimintakauden alkua ja lapsiryhmiä suunniteltaessa.
Turvataan riittävät henkilöstöresurssit varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella.	Haasteita rekrytoinnissa. Viimeisimpien vuosien ongelmana on ollut erityisopettajien rekrytoinnin vaikeutuminen. Varhaiskasvatuksessa henkilöstömitoitusta säätelee varhaiskasvatuslaki.
Turvataan riittävät resurssit henkilöstön osaamisen vahvistamiseen täydennyskoulutuksen avulla varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisella asteella.	Koulutukset kohdennetaan tarvepohjaisesti.
Tilojen toimivuus ja tarkoituksenmukaisuus ovat keskeisiä kriteereitä uusien päiväkotirakennusten ja koulujen suunnittelussa. Vanhojen koulu- ja	Varhaiskasvatuksessa ei ole rakennettu uusia päiväkoteja, mutta useita uusia kouluja on valmistunut. Uusia esiopetustiloja on uusien koulujen yhteydessä. Niiden tilat ovat

päiväkotirakennusten toimivuutta ja tarkoituksenmukaisuutta parannetaan mahdollisuuksien mukaan osana muita korjauksia.	toimivia, muunneltavia ja yhdisteltävissä joustavan alku- ja perusopetuksen käyttöön.
Toisella asteella yksilön tasa-arvoista oikeutta koulutukseen pyritään tukemaan vaihtoehtoisia toimintamalleja ja oppimisympäristöjä muokkaamalla.	Toteutuu lukiokoulutuksessa.
Erityistä tukea tarvitsevien nuorten toisen asteen opiskelu Ylä-Savossa on turvattava.	TELMA-koulutus alkoi Iisalmessa syksyllä 2023.
Asenne- ja suvaitsevaisuuskasvatusta lisätään kouluissa ja varhaiskasvatuksessa.	Varhaiskasvatuksessa tehdään paljon asenne- ja suvaitsevaisuuskasvatusta päivittäisissä arjen toiminnoissa ja ohjatuilla tuokioilla. Jokaisessa toimintayksikössä on tehty yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelma henkilöstön ja lasten kanssa.

Asuminen ja rakennettu ympäristö (vastuutaho tekninen toimiala)

Toimenpiteet

Iisalmessa on riittävästi esteettömiä, erikokoisia ja kohtuuhintaisia vuokra- ja omistusasuntoja.	Iisalmi – ikääntyvien asuinkaupunki Ylä-Savossa hankkeessa pyritään edistämään esteetöntä rakentamista ja piha-alueiden esteettömyyttä myös vanhoissa kohteissa. Uusissa kerrostaloissa asunnot ja piha-alueet ovat pääsääntöisesti esteettömiä. Vanhat kerrostalot ovat pääosin hissittömiä ja esteettömyys on vaihtelevaa. Jälkiasennushissejä on niihin tehty. Hissiavustus on käytössä Iisalmen kaupungilla ja ARA tukee hissien rakentamista vanhoihin asuinkerrostaloihin. Hissiavustuksia on haettu vuosittain. Asunto-osakeyhtiö Petterinkulma on ottanut tavoitteekseen lisätä vuokra-asuntoja keskustassa palveluiden äärellä.
Julkisen liikenteen kalusto on matalalattiakalustoa (paikallisliikenne ja PALI-liikenne) ja liikenneyhteydet palvelevat myös vammaisia henkilöitä. Rakentamisen avulla parannetaan pysäkkejä niin, että askelma bussiin on mahdollisimman matala. Palveluliikenteen joustava palvelu täydentää	Kilpailutuksessa on huomioitu kalusto ja yhteydet. Palveluliikennettä on kehitetty joustavammaksi. Pysäkeille on tehty korotettuja odotustiloja. Säilytetään toimenpiteenä.

muuta julkista liikennettä.	
Julkisissa virastoissa, sosiaali-terveyspalveluissa on esteetöntä asioida ja liikkua.	Virastoissa on tehty esteettömyyskartoituksia ja puutteita korjattu. Säilytetään toimenpiteenä.
Ilvapysäköintipaikkojen mitoitus on suositusten mukainen. Niitä on riittävästi lähellä palveluja.	Paikkoja on toteutettu yhteistyössä vammaisneuvoston kanssa. Keskustan pysäköintiselvityksessä on laadittu ohjeet paikkojen kehittämiseksi. Säilytetään toimenpiteenä.
Rakentaminen on hyvälaatuista. Kaupungin omat uudisrakennuskohteet rakennetaan esteettömiksi. Olemassa olevien rakennusten esteettömyyttä parannetaan mahdollisuuksien mukaan muiden korjaustöiden yhteydessä.	Kartoituksia ja korjauksia on tehty. Säilytetään toimenpiteenä.
Yksityisessä pientalorakentamisessa on riittävä valmius esteettömyyteen.	Rakentamismääräykset tukevat esteetöntä rakentamista uusien pientalojen osalta.
Kaupunki edistää asemakaavamuutosten ja niihin liittyvien maankäyttösopimusten avulla vanhojen kerrostalojen esteettömyyskorjauksia (esim. hissit ja pihaluiskat).	Asemakaavat on uudistettu niin, että hissien rakentaminen on mahdollista ja siihen kannustetaan sallimalla joissain kohteissa lisäkerroksen rakentaminen. Hissiavustuksia on ollut haettavissa. Parhailaan on käynnissä hanke, jossa edistetään ikääntyvien asumista ja samalla esteettömyyttä. Säilytetään

	toimenpiteenä.
Talviauraukset tehdään niin, että lumikasoja ei jätetä kadulle, jotta pyörätuolillakin voisi liikkua turvallisesti. Liukkaalla kelillä huolehditaan riittävästä hiekoituksesta.	Oikea-aikaisiin lumenaurauksiin on pyritty yhdessä yksityisten urakoitsijoiden kanssa. Haasteena on välillä ollut yleisten alueiden ja taloyhtiöiden aurausten yhteensovittaminen. Pyrypäivinä syntyy lumikasoja, joita on ajettu pois resurssien puitteissa. Säilytetään toimenpiteenä.
Pyörätuoliramppeja on riittävästi.	On lisätty tarpeen mukaan. Säilytetään toimenpiteenä.
Tarvittaessa kunnallistekniikka tekee yhteistyötä kiinteistönomistajien kanssa, jotta esteettömyys voi toteutua mahdollisimman hyvin.	Esteettömyyskartoituksia on tehty ja niiden pohjalta oltu yhteydessä kiinteistönomistajiin. Korjauksia kiinteistöissä on tehty kuitenkin aika vähän. Yhteistyö talvikunnossapidossa on toiminut paremmin. Säilytetään toimenpiteenä.
Kuntalaisia aktivoidaan naapuriavun antamiseen.	

Vapaa-aika ja kulttuuripalvelut (vastuutahot: tekninen toimiala sekä sivistys- ja hyvinvointitoimiala)

Toimenpiteet

Liikunnan esteettömyyttä ja saavutettavuutta liikuntapaikoilla ja -alueilla lisätään.	On lisätty erityisesti uudiskohteissa ja peruskorjausten yhteydessä. Lähiliikuntapaikkoja on lisätty. Tätä asiaa toteutetaan säännöllisesti liikunta- ja kulttuuripaikkojen suunnittelussa, rakentamisessa ja korjaamisessa. Säilytetään toimenpiteenä.
Soveltavan liikunnan ohjauksen laatu varmistetaan.	Ohjatut liikuntaryhmien ohjaajat on kilpailutettu ja ohjaajien valinnassa pyritään huomioimaan soveltavan liikunnan ohjaustarpeet. Säilytetään toimenpiteenä.
Vammaisen liikunta- ja toimintakykyä edistetään.	
Uimahallin perusparannuksessa ja laajennuksessa huomioidaan tämänhetkiset puutteet ja tehdään tarvittavat muutokset.	Uusi uimahalli on rakennettu ja otettu käyttöön. Rakennuksessa on huomioitu esteettömyys. Pysäköintialue rakennetaan v. 2023 aikana. Vammaisjärjestöjä on kuultu suunnittelun yhteydessä. Esteettömyyttä parannetaan edelleen. Säilytetään toimenpiteenä.

Kaupungin ylläpitämissä vapaa-ajan ja kulttuuripalveluiden tiloissa otetaan mahdollisuuksien mukaan huomioon niin liikunta- ja aistivammaisten kuin hengityssairaiden erityistarpeet.	Erityistarpeita on selvitetty ja korjauksia on tehty mahdollisuuksien mukaan tai erillisten ohjelmien mukaisesti kuten Paloisvuoren kehittämissuunnitelma. Säilytetään toimenpiteenä.
Henkilökuntaa koulutetaan induktiosilmukan käyttöön. Esiintyjät käyttävät mikrofoneja.	Kulttuurikeskuksen tilatiimi osaa käyttää ja ohjeistaa induktiosilmukan toiminnassa. Kaikkia esiintyjiä ohjeistetaan käyttämään mikrofoneja. Osa teatteritoimijoista ei aina käytä mikrofoneja, näytelmästä ja toteutuksesta riippuen. Uudessa uimahallissa induktiosilmukat on integroitu osittain rakenteisiin ja toimivat hyvin.
Palveluja kehitetään nuorille myös vammaisten lasten ja nuorten tarpeet huomioiden. Tarpeiden kartoituksessa voidaan hyödyntää vammaisneuvoston asiantuntemusta.	Vammaisneuvoston asiantuntemusta on hyödynnetty. Leikkikenttien esteettömyydestä on keskusteltu ja uusi esteetön leikkikenttä on investointiohjelmassa. Säilytetään toimenpiteenä.
Mahdollistetaan esteetön liikkuminen kulttuurikeskuksessa ja kulttuuritarjontaan osallistuminen.	Esteettömyyskartoituksia on tehty ja korjauksia on suoritettu mahdollisuuksien mukaan. Kulttuurikeskuksen peruskorjauksen hankesuunnittelu on käynnissä. Säilytetään toimenpiteenä.

Taataan avustajien maksuton pääsy kaupungin järjestämiin tapahtumiin.	Kulttuurikeskuksen omiin tapahtumiin avustajat pääsevät maksutta. Ulkopuolisten tapahtumien osalta käytännöt vaihtelevat, mutta usein myös niihin avustajat pääsevät maksutta.